

Peegelduste klaaspärlimäng

Tuleb tunnistada, et 2007. aasta teatripäeva peegeldused Eesti ajakirjanduses ei olnud just kõige väarikamad. Olid enamasti pealiskaudsed, tilulilutavad ja kerglased.

On kummaline mõelda, et neis samades väljaannetes, mis Kuressaare teatriauhindade jagamisest kirjutasid, kritiseeriti ETVd just selles kergluses, sisutuses. Vägev muidugi, aga kes keelas lehtede kultuuriasjamehi näidata teatri sisulist poolt? Postimehe Arter pealkirjastas teatripäeva kajastuse nimega „Mere-tagune pidu“ ja avaldas kõveraid kõmu taotlemaid pilte, tavapäraste toiduretseptide ja süldiga kõrvuti.

Ma küsin, et kellel seda vaja on? Päevalehed, mis meediamaastikul ennast kvaliteetseteks kuulutavad, teevad teatrist vaid sepaonu opereti. Ju nad siis oma lugejat silmas peavad ja arvavad, et just see kerglus müüb. Ja kui uskuda seltskonnaajakirjade edu meediailmas, siis ongi seda vaja. Iseasi kas teatriinimesed seda tahavad, et nende aasta tööd kroonib vaid pealiskaudne ülevõtte.

Kui tahavad, siis jah, ei ole siin ajakirjanike kallal vaja kobiseda midagi, nad tegid oma tööd hästi nii trüki- kui ka telemeedias. Tuntud telenäo väärarust, kus ta isa poja nimega õnnistas, võib võtta ka kui komplimenti.

Kui ei, siis peeglit küll ei tuleks süüdistada. Tuleb mõelda sellele, millist kajastust tahetakse.

On täna juba teada, et aasta pärast on teater taas üleüldises huviorbiidis. Taas jagatakse auhindu, taas on pidu, taas kogunevad teatriinimesed.

Täna mu meelest võiks juba mõelda sellele, mida teater tahab Eesti rahvale öelda sellel pärgamisel. Lausa ülesandeid jagada, eesmärk sõnastada. Ennast etenduseks ette valmistada.

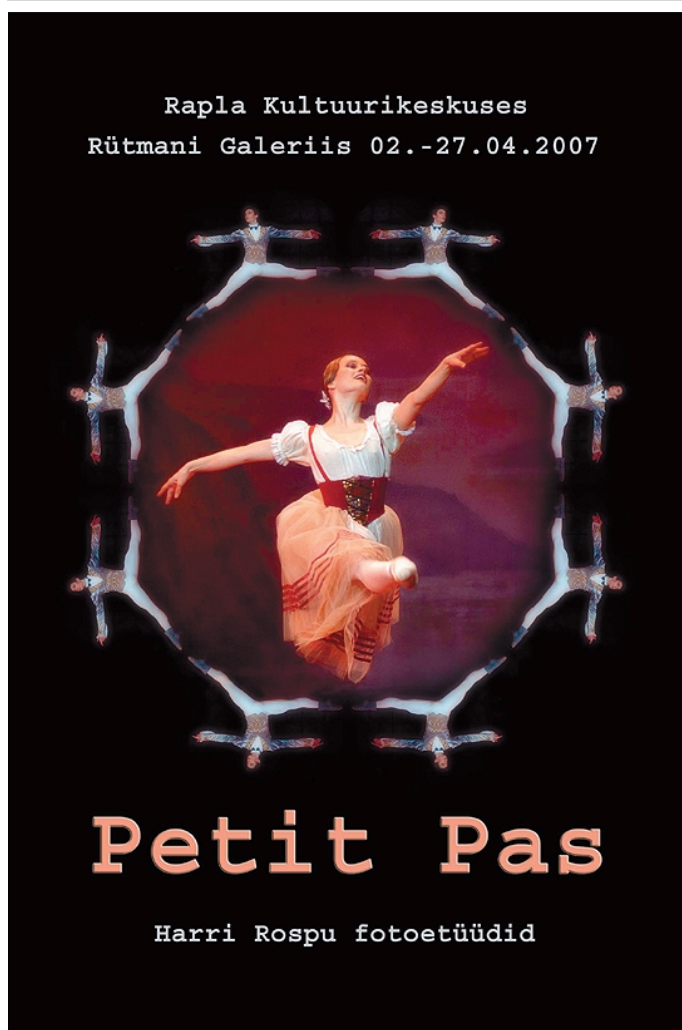
Mu meelest on kahetunnine otseülekanne teatripeolt teatrite jaoks võimalus esitada oma visiitkaart. See, kui väarikas see on, kas ta hiilgab vaid väliselt, või on sellel kirjas ka sisu, see on ikkagi piduliste teha. Kas laulda „Läänemere laineid“ või „Minu inimesi“, olla narr või lord?

Margus Mikomägi

Petit pas Rütmani galeriis

Näitus Rütmani galeriis on avatud. Ballettmeister-fotograaf Harri Rospu ja baleriin – hetk tagasi tantsu habraste piltide vahel lõpetanud Luana Georg. ARVO KULDKEPI foto

Margus Mikomägi

Harri Rospu balletist inspireeritud fotonäitus Rapla Rütmani galeriis on oas meid ümbritsevas prügi-maailmas.

Näituse avamisel ütles fotograaf, et tajub Rapla seltsimaja galeriis erilist kodu ja kohaloleku tunnet. Nimelt elas Harri Rospu lapsena seltsimaja vastasmajas. Rapla le iseloomulik töö seegi, et Harri naabritüdrukku oli Helle Lepik, hilisem näitleja ja president Lennart Meri abikaasa.

Rütmani galerii seintel elava 23 foto kõrval ripub lisaks saali laes 14 kõvade varvastega balletisussi, märkimaks, et näituse autoril täitus mõni aeg tagasi 15 aastat fotograafitööd Estonia teatris. Neli teist sellepärast, et esimene aasta kulus fotograafi sõnul sellest arusaamiseks, mis ta selles teatris tegema peaks.

Petit pas – väike samm

Oma näitust tutvustades kirjutab Harri Rospu: „Klassikalise balleti sõnavara on prant-

suskeelne. Üks balletiterminitest on *grand pas* (suur samm) – nii nimetatakse mitmeosalist suuremat kompositsiooni. Sellele võiks vastanduda *petit pas* (väike samm), aga sellenimelist tantsuelementi ei ole olemas. Kõlaliselt (petipaa) meenutab see sõnakombinatsioon balletitantsijat ja ballettmeisterit Marius Petipat (1819-1910) – klassikalise balleti suurkuju, mitmete kuulsate ballettide („Don Quixote“, „Bajadeer“, „Uinuv kaunitar“ jt) loojat, kes Marsseilles sündinuna ja 1847. aastal Peterburi siirdunud ühendas prantsuse ja vene balleti iseloomulikud jooned.

Nii on sellelgi näitusel proovitud kokku viia kaht lähedast ja samas erinevat - klassikalist fotograafiat ja digitaalset pilditöötlust, võimaldamaks edasi arendada algsest „puhta balletifotona“ talletatud, tantsijate loodud seisundit. Kujundite ja tähenäidustega mängimine ning kohati graafikale või maalile lähenev vorm oleks selle näituse „väike samm“ - *petit pas*.

Näituse ballettmeister on Harri Rospu

Näitus „*Petit pas*“ räägib vaatajaga, kui too selleks valmis on. Räägib esteetika keeles. Fotod on nõnda elus, et peatavad meid ümbritseva lärmi ja kiirustamise. Harri Rospu loodu, nähtu, jäädvustatu ja vormistatu annab tagasi kadunud usu kauni säilimisse. Väike samm tuletab meelde ehk sedagi, et suur samm koosneb just väikestest, et enne hüpet võib ka tippida.

Vaieldamatult kinnitab Rapla seltsimajas Rütmani galeriis rippuv näitus, et Harri Rospu on tänase teatriilma tippfotograaf. Kunstnik, oma nägemise ja igatsustega. Fotoballettmeister ilma mööndusteta.

Oaasis on kaev ja seal olev vesi kustutab janu. Harri Rospu fotonäitus on lisaks muule märgistatud ka sõnaga eriline, selline, mida enne pole nähtud, just sellega näitab ta suunda edaspidi Rütmani galeriis näidatavale kunstile.

“Kõne alt on jäänud välja rahvuslik põhirikkus - anne ja ka andehoio

Reet Neimar: Näitlejast jääb järe

Teatriloolane Reet Neimar kuulub nende väheste inimeste hulka, kellega ei pea päev päeva kõrval kõrvuti istuma teatris või töölaua taga, et tunda osadust. Temaga üle aastate silmast silma kohtudes on tunne, nagu jätkaksime eile kell pool kuus poolelt sõnalt katkenud juttu. Ja jutt on loomulikult teatrist...

...huvitav, miks kõik Vane-
muisest rääkides korrutavad
ainult Kaljujärve nime? Miks
seal kõrval kogu aeg ei vilgu
ka Tommingas? Miks üks on
üldtuntud ja miks teine ei ole
nii tähele pandud? Justkui on,
aga ei ole ikka ka.

*Panin diktofoni käima kohe
pärast vastastikust südamlikku
„tere“. Soovitan oma heale õpeta-
jale lugeda aasta tagasi Teat-
rikülgedes ilmunud intervjuud
Aivar Tommingaga. Kes muu
hulgas ütleb: „Tallinnas, ma
tean, Vanemuise teatrit eriti ei
aktsepteerita. On inimesi, kelle
jaoks see, mis väljaspool Tallin-
nat, pole üldse mitte midagi.“ Sa-
mas intervjuus ütleb Tommin-
gas paaril korral, et ta tahaks
teha teatrit koos Elmo Nüganeni-
ga. Siis ta veel ei teadnud, et teeb
aasta pärast Aarne Üksküla
mantlipärijana Maurust Nüga-
neni lavastuses „Tõde ja õigus.
Teine osa.“*

**Kas näitlejate tase on Eestis
alla käinud?**

Väga heas elueas, kus esi-
mese katsed on tehtud, esi-
mene varu on ära raisatud ja
uus kiht juba on kogunenud,
selles keskmises elueas on
meil ikka väga palju meister-
likke, häid näitlejaid. Ma ei
ütleks, et näitleja tase on alla
lāinud. Kuid näitleja pan-
nakse mõnikord lavastuse
struktuuri ja mängureeglite
kaudu olukorda, kus tal pole
võimalustki tervikinimest
luua. Seda ei taotletagi.

Vaataja on aga õpetatud
vaatama kiirtempo vaheldu-
vat vaatamāngu. Ta ei oska-
gi, ei maldagi haarata näiteks
kogu keerukat, mitmemõõt-
melist lavastustervikut “Ka-
rin. Indrek. Tõde ja õigus. 4.”.

Indrek Sammul on seal too-
dud kõige ette, Indrek Paas on
publikule kõige lähemal. Ta
ei võta sellest üldisest atrak-
tiivsest tegevusest, mis laval
toimub, peaaegu osa. Tal on
kogu aeg raamat käes. Ja kui
sa ekstra teda vaatad – see
on superroll, kuidas ta kogu
aeg kaasa mõtleb. Sa võid jäl-
gida tema sisemonoloogit, see
paistab, tema reaktsioonid
paistavad, aga ta peab seda
mängima nii, et ta ei sega põ-
hitegevust.

Ja publik vaatab temast
justkui mööda. Nägi ära, et
Indrek on siin, kuid edasi kogu
aeg midagi tormiliselt toi-
mub, ja vaataja ei pane teda
enam tähele. Ja pärast eten-
dust ütleb mõni, et Indrek ei
jātnud mulle erilist muljet,
aga oi, missugune Karin! Kū-
sin siis, et kas sa jälgisid Ind-

rekut? Ja vastatakse, et noh,
eks ma vahel ikka vaatsin,
kui Karin ta juurde tuli. Olen
siis soovitanud, et mine vaa-
ta veel kord, jälgi teda siis, kui
ta üksi on, raamatuga.

Üks teatud tüüpi rezii, ma
ei mõtle siin nüüd üldse Nū-
ganeni oma, vaid neid muid,
õpetab teataval määral vaa-
taja välja, mida vaadata: kus
on *action*, kus vahetub valgus,
kus on grotesk, seda, kus on
lārmakas blā-blā-blāā, mida-
gi sellist, kus väliselt palju
toimub. Vaikset rolli veda-
mist, kerimist, kus keerab en-
nast lahti inimvaimu elu, seda
ei malda osa vaatajaist enam
jālgida. Vaatajal ei ole nii pal-
ju kannatust, et avastada nii-
võrd aeglaselt kulgevast asja,
nagu näitleja, rolli, inimese
psüühika aeglane avanemi-
ne... Ta ei püüa jälgida seda,
kus inimene ennast reedab.
Püüda see kinni, mis hetkel
on tal valus. Selleks peab teda
jālgima, aga mujal on mida-
gi, mis tõmbab tähelepanu
ära. Ma rāāgin vanainimese
juttu, kes...

**...ma kuulan küll huviga ja
mõtlen kaasa ja see on
minu jaoks see jutt, mida
vanad targad inimesed
peavadki rāākima ja nad ei
tohi seda hābeneda.**

...kes on harjunud teistsugu-
se teatriga, kus see, mis on
lavastuse seisukohalt tähtis,
toodi suurde plaani, mitte
valgussõõri mõttes, vaid kui-
dagi mānguliselt, et see sünd-
mus või repliik oli tähtis, tei-
sed tegelased reageerisid sel-
le peale...Tānased noored ütlevad,
et ei taha seda nāpuga
nāitamise teatrit. Minul jääb
tihti puudu, vastupidi, lavas-
taja sõnumikindlusest - kind-
last osutamisest (ma vāār-
tustan seda, see on nüüd tēh-
tis, see siin on üks kole koht
selles loos...). Mul jääb lavas-
taja suhtest, suhte doseerimi-
sest publikule puudu. Kōik
kulgeb ühetasaselt, ebamāā-
raselt – kōik on tähtis, ja mis-
ki pole tähtis. Aga noored
seda doseerimist ei taha üld-
se. Mōnikord, kui mina juba
rahule jāān, ütlevad nemad,
et liiga nāpuga nāidatud, lii-
ga puust ja punaseks. Nad se-
letavad, et igāüks vōib oma
mōtetega teatris üksi olla. Ise
välja mōelda, mida see talle
annab vōi mida saavutada
taheti.

**Selleks pole vist vaja
teatrisse minna, seda vōib
ka kodus üksi olles teha.**

Ma olen ka öelnud, et vōib-

**Teatriloolane Reet Neimar, raamatu „Sajandi sada sõnalavastust“ autor: „See raamat vōiks olla meeldetuletus teadjaile ja teejuht teadmatule – meie ühismāllu jālgi jātnud lummavas-
se teatrimāailma.“**

Nāitleja on ajastu sūdametunnistus

Reet Neimar: Meil oli ni-
sugune juhtum viimasel
sisseastumisel. Seisavad
noored inimesed meil viis
tükki ees ja juhtub komis-
jonist keegi Tartu poisilt
kūsimā: „Mis teile seal Va-
nemuises kōige rohkem on
meeldinud?“ Kūsitav eh-

mub: „Vanemuises?“ Kūsi-
ja ehmub: „Te polegi Tartust?“
-„Olen ikka.“ -„Kas te Vane-
muises ei kāi?“ -„Ma olen seal
sees kāinud küll.“

Siis kūsib juba nōudlik kooli-
juhataja: „Nimetage meile
viis Vanemuise nāitlejat.
Need ei pruugi olla teie lemmi-
kud.“ Poiss jääb hātta. Kooli-
juhataja hiljem kommentee-
rib, et ta küll ei uskunud, et

niisuguse kūsimuseni peab
jōudma, aga kūsis siiski, et
olukorda lahendada: „Ōelge
palun viis Eesti nāitlejat.“
Ja siis tuleb: „Normann,
Milling, Jan Uuspōld, Pee-
ter Oja, Raivo E. Tamm.“
Tāiskomplekt televisiooni
sōumehi. Tāhendab: nāitle-
ja on sōumees, nāitleja on
tola, nāitleja teeb nalja.

tatakse neile, et nad on teks-
ti interpreteerijad. Tema ta-
hab kunstnikke, kes on vōi-
melised looma nullist. Ma ei
tea tāpselt, mis ta selle all
mōtleb. Puhtakujulist impro-
visatsiooniteatrit?

**Ma küll arvan Jalakast aru
saavat. Ajakirjanikke ju ka
õpetatakse, et ta on vahen-
daja ja interpreteerib siis
ehk ka natuke, oma mōtteid
nagu ei tohikski olla. Ma küll
usun loovajakirjandusse.
Ajakirjanik ikka tohib luua ja
mōelda ja nāha huvitavalt ja
iga lugu algabki ju nullist.
Muidugi on ajakirjanikel ka**

**skeemid ja puha ja mudelid,
kuidas peab ja kuidas on
õige. Aga see on vaid
tehnikā, see pole hingesta-
tud. Ajakirjandusel, sellisel,
mis mulle meeldib, on hing.
Ta on hingega tehtud ja see
paistab välja.**

See ajakirjandus, millest si-
na rāāgid, on vāga pōnev aja-
kirjandus, ainult selline aja-
kirjandus nōuab mu meelest
palju ruumi, mahtu. Ega mul-
le ei meeldi, kui mingit juttu
pressitakse kokku. Siis tekib
ajakirjaniku ūmberjutustus
sellest, mida tema kūlaline
rāākis. Siis ei pruugi see
enam olla sama jutt ja sama

mōte. Mōte vōib olla minu, aga
mōttekāiku, kuidas ma sinna
jōudsin, sa ei saa sisse pan-
na, sest leheruum jääb
napiks.

**Just seda ei saagi panna,
mis huvitav on.**

Ma lehitsesin uut kultuuri-
ajakirja, seda Muusat. Seal
tundub küll, et ruumi on
laialt, aga kui juba see vōima-
lus on, siis vōiksid jutua-
jāmised vāhe pikemad olla. Nad
on seal hea nipi leidnud, aja-
kirjanduslikult vāga tore-
da: esimeses numbris rāāgi-
vad teatritegijad oma teatri-
muljetest, mis nad head nāi-
nud on. Andke talle siis natu-
ke rohkem ruumi, miks ta
peab seda nagu ankeedivas-
tust lühidaks pressima. Las
ta jutustab selle lahti ja pane
pildid ka suuremalt ja pildi
alla kirjuta, kes nāitlejatest
pildi peal on. Mind nii jube-
dalt vihastab, kui āratuntav
nāitleja on fotol, kuid all ei ole
ōeldud tema nime. Ma kūsik-
sin sellisele rubriigile topelt-
ruumi.

**Ütlesid praeguse teatriaja
postmodernismiks?**

Eks see lāhe ūle, ta juba
maailmas hakkab vānanema.

Mis siis tuleb?

Ma ei tea, midagi sellist
ūhest pole veel tulnud, mis
oleks sildiga. Minu rōõmuks
on Eestis ka veel mitmesu-
gust teatrit. Aga minu mee-
lest kujundavad teatrihāāles-
tust hoopis tānapēeva leheteg-
ijad ja nooremad arvustajad.
Mingisuguseid kūnkaid mārgi-
takse kaardil āra natuke
ūhekūlgsemalt kui teatripilt
on. Teatripildis on mitmesu-
gust huvitavat teatrit, aga
meedias on eelistatuim prae-
gu vāiketeatrite trend.

Infosuund on kujundatud
nii, et kui sa tahad midagi
kihvti ja nūdisaegset nāha,
siis sa pead tingimata mine-
ma vāiketeatrisse. Mul ei saa
olla ometi midagi nende ole-
masolu vastu – loomulikult
on nad mitmekesisust too-
nud, aga toetades neid, on aja-
kirjanduslik hinnang lāinud
suhteliselt ūleolevaks vōi tee-
nimatult karmiks teiste teat-
rite suhtes. Mulle tundub, et
selles mõttes kistakse mōnin-
gaid vāgisi, ebaōiglaselt jal-
gupidi pjedestaalilt alla. Eks
seegi aeg lāhe mōōda ja eks
needki noored iidolid vānane,
ja jälle on uus situatsioon ja
jälle uued noored on peale tul-
nud.

Ma juba vaatan, et Hendrik
Toompere on meil klassik. On
maestro. See kōik lāheb nii
ruttu. Ma olen jālginud lava-
koolis kāinuid alates VII len-
nust, 1973. aastast saadik.
Muutus sisuliselt ei ole nii
suur, aga see inimhulk, kes

d, loome ja igaühe õigus olla kordumatu, ainulaadne, imetlusväärne.”

Ülo Vooglaid, 2007. aasta võimuliidu haridus- ja teaduspoliitika kohta

le vaid legend. Või ei midagi.

silme eest on läbi käinud... Kui palju neid on tulnud ja läinud ja kui vähe on jäänud. *Pikk vaikus!*

Miks...?

Anu Lamp rääkis mulle kord, et küll me vihastasime su peale oma X lennuga, kui sa tulid esimesel kursusel tundi ja ütlesid, et ärge arvake, et te nüüd kõik, kes sisse saite, selle kooli ka lõpetate. Ja siis olla ma öelnud, et ega kõik, kes lõpetavad, ka ei jää teatrisse. On hästi, kui igalt kursuselt jääb alles kolm näitlejat. Ma ilmselt vahendasin Voldemar Pansot, selle malli ta oli meile pärandanud. See oli õpetajate poolel üldtuntud tõde. Loodetavasti ma neid ei ähvardanud, vaid rääkisin emalikult. Nemad olevat nii kohutavalt vihastanud - meil on nii vägev kursus, tuba andekaid inimesi täis, tema tuleb ütleva, et kolm jääb.

Anu rääkis mulle seda alles siis, kui olime juba ammu kolleegid, ta oli meil õppejõud, ja alles siis, kui oli kord mõelnud, et nende kursuselt ongi nüüd kolm-neli inimest veel teatrisse jäänud. Ma vaidlesin vastu, et on ikka rohkem, aga Anu ütles, ei, sul oli toorkord õigus.

Tohutult palju inimesi me

Reet Neimar: „Intrigeeriv on mõelda, et saja aasta kohta oleks võimalik koostada vähemalt kümme teistsugust valiknimekirja. Mõnevõrra on neid variante ka eelnevalt läbi mängitud. Vähe sellest, sinne koostaja ise võiks vabalt välja pakkuda mitu alternatiivset sisukorda.“

KALJU ORRO fotod

oleme Eesti teatris ära rai-
sanud. Neid, kes oleks võinud
teha...

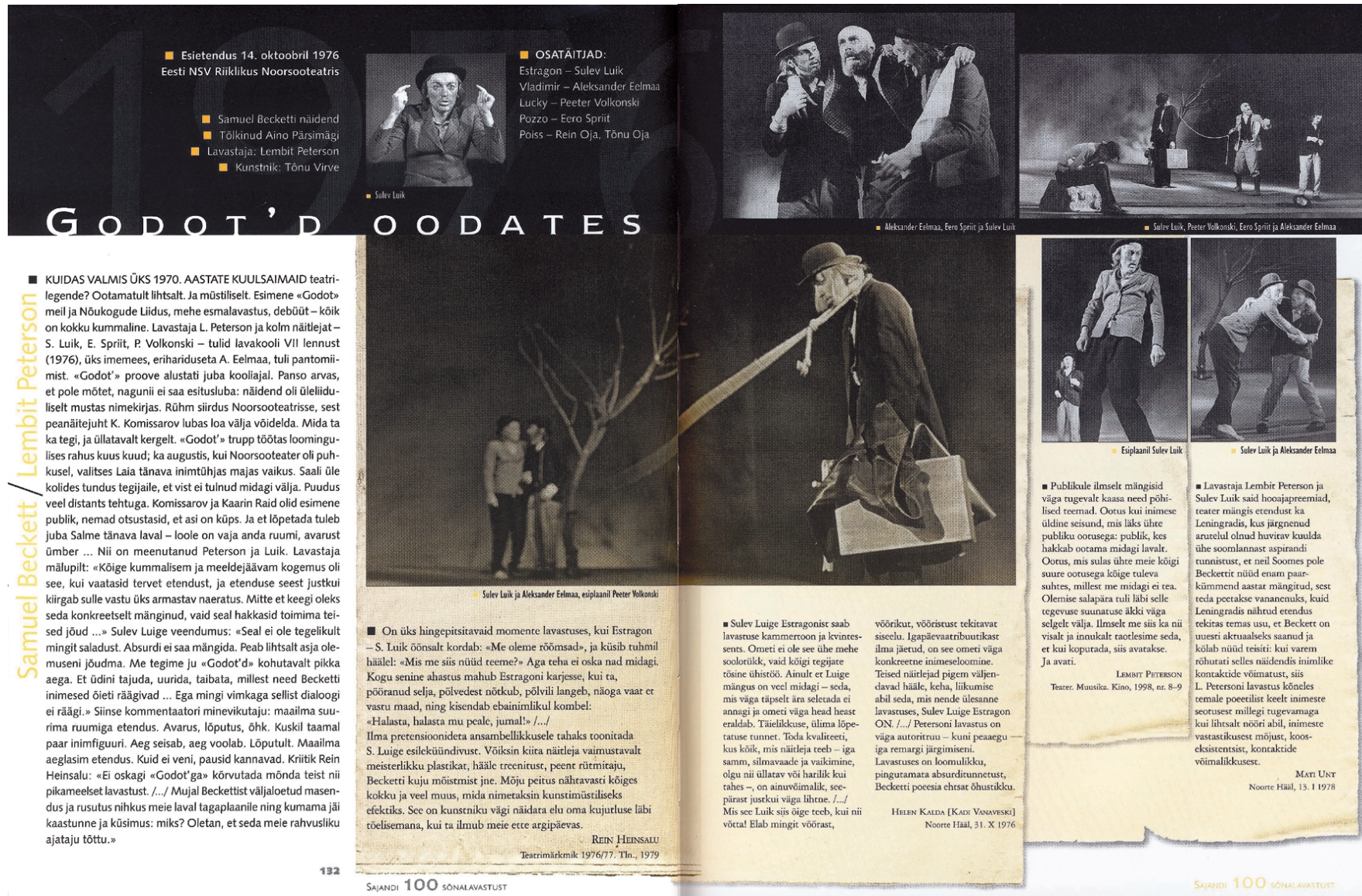
Kes me?

Meie kõik. Selles mõttes, et
teatrisituatsioon ei ole sääst-

lik inimeste suhtes. Kaks
kooli kogu aeg toodab näitle-
jaid juurde. Koolmeisterid ra-
hustavad ennast sellega, et
näe, see lõpetaja sai tööd ja
see sai tööd, et ei peagi koos-
seisus olema tänapäeval, et

peaasi on töö ja oskus nähta-
val olla. Ma olen öelnud, et
mind ei panegi veel muretse-
ma see, kas need tööd saavad,
kes parajasti koolist tulevad
– nemad proovitakse korraks
ikka läbi –, vaid, mis saab

nendest, kes on olnud neli või
kuus aastat, kümme aastat
teatris. Nüüd äkki tuleb kel-
legi pähe visata ta üle parda.
Issand halasta. Enne oli te-
maga võib-olla probleeme, ta
on neist just üle saanud, on

Samuel Beckett / Lembit Peterson

■ KUIDAS VALMIS ÜKS 1970. AASTATE KUULSAIMAID teatri-
legende? Ootamatult lihtsalt. Ja müstiliselt. Esimene «Godot»
meil ja Nõukogude Liidus, mehe esmalavastus, debüüt – kõik
on kokku kummaline. Lavastaja L. Peterson ja kolm näitlejat –
S. Luik, E. Spritt, P. Volkonski – tulid lavakooli VII lennust
(1976), üks imemees, eihariduseta A. Eelmaa, tuli pantomi-
mist. «Godot» proove alustati juba kooliajal. Panso arvas,
et pole mõtet, nagunii ei saa esitusluba: näidend oli üleliidu-
liselt mustas nimekirjas. Rühm siirdus Noorsooteatrisse, sest
peanäitejuht K. Komissarov lubas loa välja võidelda. Mida ta
ka tegi, ja üllatavalt kergelt. «Godot» trupp töötas loomingu-
lises rahus kuus kuud; ka augustis, kui Noorsooteater oli puh-
kusel, valitses Laia tänava inimtühjas majas vaikus. Saali üle
kolides tundus tegijatele, et vist ei tulnud midagi välja. Puudus
veel distants tehtuga. Komissarov ja Kaarin Raid olid esimene
publik, nemad otsustasid, et asi on küps. Ja et lõpetada tuleb
juba Salme tänava laval – loole on vaja anda ruumi, avarust
ümber ... Nii on meenutanud Peterson ja Luik. Lavastaja
mälupilt: «Kõige kummalisem ja meeldejäävam kogemus oli
see, kui vaatasid tervet etendust, ja etenduse seest justkui
kiirgab sulle vastu üks armastav naeratus. Mitte et keegi oleks
seda konkreetselt mänginud, vaid seal hakkasid toimima tei-
sed jõud ...» Sulev Luige veendumus: «Seal ei ole tegelikult
mingit saladust. Absurdi ei saa mängida. Peab lihtsalt asja ole-
museni jõudma. Me tegime ju «Godot'd» kohutavalt pikka
aega. Et üdini tajuda, uurida, taibata, millest need Beckett
inimesed öieti räägivad ... Ega mingi vimkaga sellist dialoogi
ei räägi.» Siinse kommentaatori minevikutaju: maailma suu-
rima ruumiga etendus. Avarus, lõputus, õhk. Kuski taamal
paar inimfiguuri. Aeg seisab, aeg voolab. Lõputult. Maailma
aeglasim etendus. Kuid ei veni, pausid kannavad. Kriitik Rein
Heinsalu: «Ei oskagi «Godot'ga» kõrvutada mõnda teist nii
pikameelset lavastust. ...» Muja Beckettist väljaloetud masen-
dus ja rusutus nihkus meie laval tagaplaanile ning kumama jäi
kaastunne ja küsimus: miks? Oletan, et seda meie rahvusliku
ajataju tõttu.»

132

SAJANDI 100 SÕNALAVASTUST

Üks sajandi sajast valitust. Lembit Petersoni lavastus aastast 1976, „Godot'd oodates“. Reet Neimari koostatud teatriraaamatu kujundasid ja teostasid Jaan Tammsaar ja Anu Ristmets. „Godot'd“ oli etendus, mis tänaseid viiekümneseid, tolleaegseid teatriskäijaid sügavalt puudutas. Samuti nagu kogu siis teatri-
piiti sisenenud lavakooli 7. lend.

leidnud uue hingamise, saa-
nud jalad taas alla... Ja siis
ühel hetkel teatatakse, et pole
teda enam vaja.

See Ameerika süsteem, kus
öeldakse, et mine kuhugi teise
kohta, võta oma laps ja riide-
kapp, mine mujale linna, kus
sa lepingu saad... Meil väik-
sel territooriumil võiks see
töötada, aga millegipärast ei
tööta. Abikaasa on Tallinnas,
laps käib koolis, korter on siin
ja liisitud. Kõik loodavad va-
bakutseliseks jääda. Päris al-
gajal on sealt suure näitleja-
na välja tulla võrdlemisi loo-
tusetu, kui oled vaid mingite
juhuprojektide peal

Niimoodi on see asi, et me ei
pane eriti tähele neid, kes osu-
tuvad uute noorte tulijate töt-
tu justkui üleliigseteks. Või
järgmine asi, kus me ei hooli
eriti neist, kes on kriisis ja al-
la käinud ja keda peaks hoo-
pis hoidma ja toetama, aga no
kurat temaga, ei saa, las lä-
heb. Edasi on mingisugused
vanad ja stampeerunud – kui
tuleks keegi, kes hakkaks
neilt koorima natukene seda
kihti pealt – missugused ilu-
sad vanad rollid võiksid sealt
tulla, aga no teada puha, mis
ta teeb, paneme ta väikese
sutsu peale, teeb ära. Keegi
tast enam loominguliselt ei
hooli. Kui keegi tahab vara-
kult pensionile minna, siis
eriti aktiivselt ei takistata,
las läheb, saame jälle vaba
koha. Minu meelest võib näit-
leja igas vanuses löögi alla
sattuda ja kogu aeg on tunda
mingit hoolimatust. Hoolima-
tust ka selles mõttes, et ava-
likkuses ei väärtustata min-
geid muid variante kui ainult
neid artiste, kes on hittides,
kes oleksid nagu tähed. Min-
gite muude väärtuste järgi
näitlejat ühiskonnale ei ser-
veerita, tundub, et ei tule pä-
hegi. See, kes ei ole seriaalis
või muusikali peategelane,
ega sellest ajakirjandus ka
naljalt ei kirjuta. Ma oleksin
ajakirjanikuna äärmiselt tä-
helepanelik nende lavaini-
meste suhtes, kes ise endast
ei räägi.

Ma olin meeldivalt üllatu-
nud, et Lembit Peterson oli
ETV “Täheleavastus”. Aga eks
tedagi serveerita teatava
standardi järgi, väljakujune-
nud imago kohaselt – temal
on oma stuudio, temal on ki-
rik, temal on lapsed. Mis ta
tegelikult teatrist mõtleb, ega
me sellest saateski eriti ei
kuulnud.

*Kohman just mitte eriti tagasi-
hoidlikult, et Petersoni teatri-
mõtteid saaks lugeda Nädalise
„Teatrikülgedest“. Aga Reedaga
räägitust saaks veel kolm sisu-
list lugu, mis, nagu ta ise toime-
tajana täpselt teab, ruumipuu-
dusel oma järke ootama jäävad.*

Margus Mikomägi

Kuningas on surnud. Elagu Kuningas

Margus Mikomägi

Muusik ja näitleja Tõnis Mägi esineb sellel suvel tänaste kokkulepete valguses Raplas ilmselt lausa kolmel korral ja eri koosseisudega. Selleks, et suvel muusikuna üles astuda, tuli tal ära öelda üpris mitmest väarikast teatritööst.

Sa loobusid pakkumisest mängida ka sellel suvel Haapsalu lennuväljal kuningat, Ubu. Kujutan ette, et see polnud kerge loobumine. Miks loobusid, mis mõtted sind valdasid?

Tõnis Mägi: See on väga raske küsimus. Miks ma ei tahtnud Ubu mängida? Mhmm... Kui pisut mõelda, siis võiks öelda...

Kui midagi teha, siis täie jõuga. Maksimaalse pühendumisega. Muidu ei ole mõtet. Mullu tegime Ubuga proove kolm kuud. Lugu ise tiksus mu peas vähemalt pool aastat. Samas oli mul endal läinud aastal palju ideid. Need lükkusid edasi sellesse aastasse.

Aasta jooksul on toimunud suuri muutusi. Meil on näiteks uus president. Kes möödunud suvel etendust nägid, teavad, millele ma vihjan.

Sellel aastal mängib kuningas Ubu Chalice. NO-teater on tänavuse etenduse kohta

lausunud: "Kuningas on surnud. Elagu Kuningas". Ja neil on õigus.

Miks sa üldse võtad lauljana vastu pakkumisi mängida teatrietendustes? Mis sind võlub, mis peletab?

Mõnikord on hea tegelda millegi sellisega, millega iga päev ei tegele. No näiteks teatriga. Olla mõni tund sootuks teine inimene – oo, see on vägev kogemus.

Olen lapsepõlvest peale inimesi tähelepanelikult jälginud ning püüdnud ära arvata, mida üks või teine inimene mõtleb. Millised on kombed, kired, salapatud... Mõnda tegelaskuju luues on sellest kasu olnud. Mul on ikka tõsiselt vedanud elus, et mulle aeg-ajalt usaldatakse mõni roll.

Kui miski peletab - siis tõenäoliselt ikka see, et vajaka jääb teatriõppest. Ma pole ju päevagi seda võlukunsti õppinud.

Mida sulle andis mängimine Ubus? Mis see võiks olla teatris, mis sind taas lavale kisuks?

Ma olen meeletult laisk tegelane. Aga see töö, mida sai 2006. aasta suvel tehtud, oli minu jaoks mu enda avastamine. Roll sai valmis sõna otseses mõttes kaheteistkümnendal tunnil. Aga valmis ta sai!

Mis kuradi moodi, ei oskagi öelda. Lihtsalt ühel hetkel oli kõnnak, hääle olemas ning Ubu valmis. Ning muidugi ei saa mööda minna trupi toetusest. Suur, suur tänu KÕIGILE!!!

Mis see võiks olla, mis mind taas lavale kisuks? Raske öelda. Küllap ma kunagi midagi mängin. Aga millal? Eks seda näitab tulevik.

Mida tähendab sõna eeskuju?

Eeskujudega on nüüd küll sellised lood, et kunagi oli neid palju - Ray Charles, Elvis, Stevie Wonder - kui nimetada ainult paari-kolme.

Üle keskea tüürides ei oska aga enam ühtegi nime nimetada. Küllap see on normaalne. Eks eeskujud ole ikka teismelise eas, rohkem noorte asi. Aga erakordseid isiksusi, kelle ees müts maha võtta, on endiselt. Fred Jüssi näiteks. Kui nüüd mõelda, siis eks eeskujud ole ju suunanäitajad. Opetajad, mingis mõttes. Sestap on eeskuju teatud hetkedel hädavajalik. Ja selleks, et seda mõista, ei pea olema koolis eeskujulik õpilane.

Millal sa kõige sagedamini esitad endale küsimuse miks?

Mulle tundub, et ma küsin endalt päevas mitmeid kordi - MIKS? Loomulikult, ühest vastust pole. Nii kui tavaliselt... Siis targutad ja targutad ning lõpuks lööd käega. See puudutab kõige lihtsamat ja keerulist, inimestevahelisi suhteid, olmeküsimusi, haridust, kultuuri, poliitikat...

Mis aga tegemistesse puutub, siis minu jaoks on väga tähtis endale ausalt vastata küsimusele - MIKS MA LA-VALE LÄHEN? Kas edevuse, raha, kuulsuse pärast. Tulge kõik vaatama-kuulama, ma olen jube hea? Või on mul vajadus musitseerida, mängida nii, et ka publik oleks kaasatud suurde energiaringi. Et oleks Üks ja Kõiksus, mitte Ükskõiksus. Või siis lihtsalt kogu hingest laulda, mõtlemata millelegi. Jah, alati ei olegi nii lihtne oma miksidadele vastata.

Ikka on ju raske vahel endale ausalt tunnistada, et näe Tõnis, valetasin kuramus... Iseendale.

Noor muusik Jarek Kasar vahetab sellel suvel NO-teatris välja vana muusiku Tõnis Mägi ja pakub vaatajatele oma kuningas Ubu.

On sul meeles, mis tunded sind valdasid, kui sulle tehti ettepanek mängida sellel suvel lennuväljal kuningas Ubu?

Jarek Kasar: Ma polnud sellest pakkumisest liiga vaimustuses, sest see on ikka kuradi raske etendus. Dilettandile veel eriti. Aga samas võiks ju end proovile panna ja see korralikult ära teha.

Osalesid eelmisel aastal lavastusprotsessis, kas sul siis turkas pähe, et tahaks Ubu mängida? Või üldse kaasa mängida?

Ei. Ma olin õnnelik, et ei pidanud seal kuuma käes kott peas ringi sahmima.

Kas sinu kuninga mängimisega muutub ka etenduse muusika?

Jah, sest ma esitan neid laule teistmoodi kui Tõnis ja kirjutatan üht-teist veel juurde ka.

Kuidas sa hindad Mäksi

Ubu?

Mu hinnangu kõrgus oli ka üks põhjuseid, miks ma ei julgenud eriti seda pakkumist vastu võtta.

Oskad vastata, miks ta sellel aastal loobus?

Ta tahab see suvi võib-olla millegi muuga tegelda. Suvel on ju rohkem energiat ja seda tuleb jagada igale poole, mitte ainult ühte kohta igal aastal.

Mida tähendab sinu jaoks sõna eeskuju?

Eeskujud on paljude inimeste head ja huvitavad mõtted ja head või halvad teod, millest õppida.

Kas sul on eeskujusid?

Jah, päris kõvasti.

Kumb sulle suurema väljakutsena tundub, kas "Minu inimeste" laulmine laulupeol või hullu kuninga rolli loomine ja mängimine Haapsalu lennuväljal?

Kuningas ikka. "Minu inimesed" on juba peas.

Millal sa kõige sagedamini esitad endale küsimuse miks?

Enne iga uut asja.

Isa Ubu. Teatriteksti autori Alfred Jarry poolt „Kuningas Ubu“ („Ubu Roi“) esietenduseks 1896. aastal Pariisis kavandatud kostüüm. Röhk on tegelase grotesksel marionetlikul loomusel, mis sihilikku, lapselikku julmust sünnitab.

Näidend kujutab endast teravat satiiri prantsuse kodanluse piiramatu ahnuse ja hoolimatu võimu-iha aadressil. Ubu ja tema naine, emand Ubu, saavad Poola valitsejateks, tappes halastamatult kõik, kes neile vastu hakkavad. Ubu leiutab oma eesmärgini jõudmiseks isegi "ajudest vabastamise masina".

Väljavõte ja illustratsioon 2006. aasta lõpul ilmunud eestikeelsest teatmeteosest "Oxfordi illustreeritud teatri-ajalugu".

Suvi 2006. Kuningas Ubu - Tõnis Mägi.

Teater ja küljed on ajalehe Nädaline erileht.

Ilmub 2006. a jaanuarist iga kuu esimesel laupäeval.

Külgi toimetab Margus Mikomägi.

Tõnis Mägi kindlalt pildil.

Jarek Kasar veel piilub.

MARI METSA fotod